

wards death, and Sunnis becoming Shia, are better written, even though the first one is somewhat descriptive.

Despite its flaws, *Moroccan Migration in Belgium* is definitely a good reference work for those interested in guest worker migration and especially in the fortunes of the generations that have settled in Western European countries such as Belgium. Especially for Belgian migration scholars, it is a good collection to have in one's library. Even though the quality of the chapters is uneven, and their focus is mostly on the situation in Flanders, they all provide a useful starting point to dive deeper into the state-of-the-art of this burgeoning field.

Jozefien De Bock, Ghent University

Sebastian Bischoff, Christoph Jahr, Tatjana Mrowka and Jens Thiel (Hrsg.), *Belgium is a Beautiful City? Resultate und Perspektiven der Historischen Belgienforschung* (Münster: Waxmann, 2018). 246 p. ISBN 9783830937777.

DOI: 10.18352/tseg.1052

Met de titel van deze bundel wordt gerefereerd naar een uitspraak in juni 2016 van toenmalig Amerikaans presidentskandidaat Donald Trump. Die uitspraak werd wereldwijd op hoon en spot onthaald maar ze is, aldus de samenstellers, illustratief voor het gebrek aan zowel belangstelling voor als kennis van het land. In de Verenigde Staten wordt België vaak clichématig omschreven (het land van bier en chocolade, aldus Trumps voorganger Barack Obama). Sinds de islamistische aanslagen van 22 maart 2016 in Brussel, geldt het al eens kwalijker als *een failed state* en, volgens de *Berliner Tagesspiegel*, zelfs als een koninkrijk voor islamisten. Het zijn deze *Belgien-Klischees* die de samenstellers willen overstijgen in deze negentien bijdragen tellende bundel. Hiervoor doen ze beroep op een aantal Belgische historici zoals Geneviève Warland, Ine Van Linthout en Sophie De Schaepdrijver die met haar artikel over België in het oorlogsjaar 1916 tekent voor de enige niet-Duitstalige bijdrage. Samen met de andere auteurs, voornamelijk Duitse historici en literatuurwetenschappers, maken ze deel uit van het in 2012 in Berlijn opgerichte *Arbeitskreis Historische Belgienforschung* (AHB). Dat netwerk omvat behalve historici ook leden uit andere disciplines van de geesteswetenschappen, bibliotheekmedewerkers en kunstenaars. De bijdragen die in deze bundel werden opgenomen, weerspiegelen de werkzaamheden van de derde en vierde ontmoeting van de *Arbeitskreis*.

Belgienforschung moet ruim geïnterpreteerd worden. Met bijdragen zoals die van Ramon Voges over de in Mechelen geboren zestiende-eeuwse cartograaf Franz

Hogenberg of Christian Mühling over de katholieke identiteitsconstructie in de Zuidelijke Nederlanden tijdens de Tachtigjarige Oorlog wordt de lezer in kennis gebracht van elementen van proto-nationaal bewustzijn. Chronologisch weven de verschillende bijdragen zich vanuit de nieuwe tijd doorheen de Belgische geschiedenis. Naast de beide wereldoorlogen is er onder meer aandacht voor de koloniale geschiedenis, zoals Julien Bobineau in zijn analyse van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren. De bundel wordt afgesloten met een speurtocht naar elementen van een contemporaine moslimidentiteit in België. Hiervoor zoomt Sabine Schmitz in op de teksten aan drie Belgische auteurs en dramaturgen van Marokkaanse origine, Rachida Lamrabet, Fikry El Azouzi en de Franstalige Isamaël Saidi, die ze beschouwt als bouwstenen voor wat ze een polyfone, federale, Belgische identiteit noemt. De interdisciplinariteit van dit boek wordt nog eens in de verf gezet door de fotoreportage van Christian Hernbeck die op zoek gaat naar sporen van vier jaar oorlog en Duitse bezetting van 1914 tot 1918. Dat levert indringende beelden op zoals het monument voor de eerste slachtoffers van de gasaanvallen en dompelt de lezer in troosteloosheid bij de foto's van het Waals-Brabantse Tubize (Tubeke) met het goederenstation van het staalbedrijf Forges de Clabecq van waaruit op 9 november 1916 één van de grootste deportaties naar Duitsland (1645 arbeiders) georganiseerd werd.

Niettegenstaande de titel van de bundel de hoop aanwakkert, wordt het boek jammer genoeg niet afgesloten met een bespreking of zelfs maar een indicatie van perspectieven inzake België-onderzoek. Dat doet geenszins afbreuk aan de waarde van de bijdragen en van de werkzaamheden van de *Arbeitskreis Historische Belgienforschung*.

Vincent Scheltiens, Universiteit Antwerpen

J.A. Mol en P.L.G. van der Meer, *De Friese volkslegers tussen 1480 en 1560 met een editie van de monsterlijsten van Friesland 1552 en Ameland 1558*. [Fryske Akademy nr. 1100.] (Hilversum: Uitgeverij Verloren, 2017). 365 p. ISBN 9789087046859.

DOI: 10.18352/tseg.1058

Over de rol en de inzet van lokale milities in oorlogen in Noordwest-Europa in de late vijftiende en zestiende eeuw is veel onduidelijk. Dat de milities – in dit boek ook wel als ‘volks- of gemeentelegers’ aangeduid – in deze periode van steeds minder belang werden zal daar debet aan zijn. Beroepssoldaten, vaak aangeduid als huurlingen, domineerden de oorlogvoering. Dit boek voorziet dus in een hiaat. Het is een *case study* naar de Friese volkslegers, naar hoe die zich ontwikkelden